

Gündelik Yaşamın Estetiği: *Perfect Days* Filminin Zen Düşüncesi Açısından Değerlendirmesi

Nazik Tuğçe Değirmenönu

Yüksek Lisans Öğr, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
244223011005@ogr.selcuk.edu.tr, ORCID:0009-0007-6286-1569

ÖZ

Bu çalışmada, 2023 yapımı *Perfect Days* filmi, Zen düşüncesi bağlamında gündelik yaşamın estetik boyutu üzerinden incelenmiştir. Araştırmanın problematiğini, filmde Zen düşüncesinin hangi temel kavramları yansıttığının ortaya konulması oluşturmaktadır. Çalışma, gündelik yaşamda tekrarlanan rutinlerin derinlemesine anlaşılmasının bireyin kendini gerçekleştirme sürecine katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Zen felsefesiyle ilişkili kavramları barındırması nedeniyle *Perfect Days* (Mükemmel Günler) filmi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş, veri toplama tekniği olarak ise tematik analiz kullanılmıştır. Filmde ilk kez kullanılan komorebi kavramının yanı sıra Zen felsefesine ait zazen ve boşluk gibi temel kavramlar, diyaloglar ve görsel anlatı unsurları aracılığıyla tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonucunda, *Perfect Days* filminin Zen düşüncesinin estetik anlayışını ve gündelik yaşam ritüellerini sinematografik açıdan başarıyla yansıttığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, filmde Zen düşüncesi ve gündelik yaşam estetiği derinlemesine ele alınmış; anın sunduğu güzellikleri fark etmenin, sinema sanatına özgün ve farklı bir perspektif kazandırma açısından taşıdığı önem vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zen düşüncesi, estetik, minimalist sinema, farkındalık, gündelik yaşam, mükemmel günler.

Atıf/Citation: Değirmenönu, N. T. (2025). Gündelik yaşamın estetiği: *Perfect Days* filminin Zen düşüncesi açısından değerlendirilmesi. *Epigraf: Sanat, Dil ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2025/1(1), 18-32.

Geliş Tarihi/Received: 15.03.2025 | **Revizyon Tarihi/Revised:** 04.07.2025 | **Kabul Tarihi/ Accepted:** 03.08.2025

© 2025 Epigraf. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

The Aesthetics of Everyday Life: An Evaluation of the Film *Perfect Days* in the Context of Zen Philosophy

Nazik Tuğçe Değirmenönu

Master's Student., Selçuk University, Institute of Social Sciences,
244223011005@ogr.selcuk.edu.tr, ORCID:0009-0007-6286-1569

ABSTRACT

In this study, the 2023 film *Perfect Days* is examined through the lens of Zen philosophy, focusing on the aesthetic dimension of everyday life. The research problem is defined as identifying which fundamental concepts of Zen thought are reflected in the film. The study demonstrates that a deep understanding of daily routines contributes to the individual's process of self-realization. In this context, *Perfect Days* was selected as the sample of the study due to its inclusion of concepts associated with Zen philosophy. A qualitative research method was adopted, and thematic analysis was employed as the data analysis technique. Alongside the concept of *komorebi*, which was introduced for the first time in the film, core Zen concepts such as *zazen* and *emptiness* were examined through dialogues and visual narrative elements using thematic analysis. The findings indicate that *Perfect Days* successfully conveys the aesthetics and rituals of Zen philosophy from a cinematographic perspective. In conclusion, the film explores Zen thought and the aesthetics of everyday life in depth, emphasizing the importance of perceiving the beauty of the present moment as a way of offering cinema an original and distinctive perspective.

Keywords: zen thought, aesthetics, minimalist cinema, awareness, everyday life, perfect days.

Giriş

Sinemanın icadıyla birlikte bireyler ve toplumlar, kendilerini ya da bir konuyu ifade etmek amacıyla hikâyeler üretmiş, izleyiciler de bu hikâyelerde kendi yaşamlarından parçalar bulmuştur. Sinema tarihinde, Hugo Münsterberg'in sinemanın zihin ile ilişkisine dair ilk değerlendirmeleri, farklı düşünürlerin katkılarıyla gelişerek felsefi film eleştirisinin temelini oluşturmuştur. Felsefi film eleştirisi ya da sinema-felsefe ilişkisi, filmlerin sinematik unsurlar aracılığıyla izleyicinin zihninde düşünceler uyandırdığı anlayışı etrafında şekillenmektedir. Sinemanın, izleyicide yeni düşünceler üretme ve mevcut düşüncelere farklı bakış açıları kazandırma yetisi, zamanla felsefe ile yakın bir ilişki doğurmuştur. Böylece sinema, yalnızca bir eğlence aracı olmaktan

çıkmuş, zihne hitap eden yapısıyla felsefeyle derin bir bağ kurmuştur (Kaymak ve Medin, 2023, s. 431).

Zen, bireyin varlığının doğasını kavramasına ve esaretten özgürlüğe giden yolu bulmasına yardımcı olan, Japon kültürüne dayalı bir disiplindir. Nihai amacı, *Satori* olarak adlandırılan aydınlanma deneyimidir. Suzuki'ye göre Zen'e ulaşıldığında zihinsel faaliyetler daha doyurucu, huzurlu ve mutluluk verici hâle gelir; yaşamın tonu değişir ve çevredeki güzellikler daha belirgin hâle gelir. Zen, kişinin içsel ve dışsal gerçekliğe bütünüyle döndüğü, gerçeği tüm yönleriyle kavradığı olgunluk hâlidir. Bu, bireyin üretken yönelime tam anlamıyla eriştiğini gösterir (Suzuki, 2023, s. 37). Zen, toplumsal kodların çarpıtmalarından arınmış, tarafsız bir bakışla evreni görmeyi amaçlar. Bu bağlamda Zen, bireyin kendi doğasını bilmesini hedefler; kendini bilme, bilen ile bilinenin bir olduğu eksiksiz bir deneyim olarak ifade edilmektedir (Kalava, 2024, s. 299).

Zen düşüncesi ile sinema ilişkilendirildiğinde ilk akla gelen örnek Yasujiro Ozu'nun sinemasıdır. Ozu, Zen düşüncesi ve sinemanın kesişiminde önemli bir yere sahip olmakla birlikte, Zen felsefesi bağlamında farklı yönetmenler ve filmlerle de ilişkilendirilmektedir (Dağış, 2018, s. 38). Bu çalışma, Wim Wenders'in 2023 yılında çektiği *Perfect Days* filmini Zen felsefesi açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel problematiği, filmde Zen felsefesinin hangi temel unsurlarının yansıtıldığını ortaya koymaktır. Bu kapsamda araştırma, nitel yöntemle yürütülecek; film analizi, literatür taramasıyla desteklenerek tematik analiz tekniği uygulanacaktır. Filmin sahneleri, diyalogları ve karakter eylemleri Zen felsefesi çerçevesinde incelenecektir.

Wim Wenders'in *Perfect Days* filmi, minimalizme ve gündelik yaşamın derin anlamlarına odaklanması nedeniyle Zen felsefesi bağlamında incelenmek üzere özel olarak seçilmiştir. Makale, önceki çalışmalarla ortak temalar ve benzerlikler taşımakla birlikte, Zen düşüncesini özellikle gündelik yaşam pratikleri üzerinden ele alması bakımından farklılaşmaktadır. Bu yönüyle çalışma, Zen düşüncesinin gündelik yaşamdaki yansımalarını, yönetmenin özgün anlatısal yaklaşımıyla birleştirerek sinema sanatına farklı bir perspektif kazandırma amacını taşır.

Zen ve Günlük Yaşamın Sadelik Estetiği

Zen Budizm'in kökeni, yaklaşık MS 500 yıllarında Hindistan'da ortaya çıkan *Dhyana* okuluna kadar uzanmakta, sonrasında ise Mahayana Budist okulunun Japonya'da aldığı isim olarak ifade edilmektedir. Zen; günümüze kadar ulaşmış, kendine özgü bir öğretim tarzına sahip olmakla birlikte, zihinsel akışın dinginleşmesini ve bireyin içsel yolculuğunun gelişmesini sağlayan bir meditasyon okulu olarak bilinmektedir (Önal, 2020, s. 1443). Zen düşüncesinde, insanın varoluşunun özünü benimsemesi ve özgürlüğe giden yolu bulması, nihai amaç olan *Satori* -aydınlanma deneyimi- aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Zen eğitimlerinde aydınlanmayı ifade eden *Satori*, Çince'deki çeşitli kavramlarla bağlantılıdır: "farkında olma" anlamına gelen *jue*, "sarmalamak" anlamına gelen *wu* ve "tasdiklemek" anlamına gelen *zheng* kelimeleri bu bağlamda kullanılmaktadır.

Satori, kelimelerle tam olarak açıklanamayan, gerçekliğin temel yapısını spiritüel düzeyde kavramak şeklinde tanımlanmaktadır (Aygül, 2023, s. 747). *Satori*, sonsuzluk ile geçicilik arasındaki bağa odaklanarak bireyin aydınlanma potansiyelini vurgular. Bu olgu, nihai olanın “öte”de değil, aksine geçici olanın birliği içerisinde var olduğunu ortaya koymaktadır. Acı çeken birey için de nihai hakikat, sonsuz evrenin içerisinde kendi iç dünyasında varlığını sürdürmektedir. Varoluşu bir uyum hâlinde algılamak, şeyleri birbirinden ayırtırmayı ya da onlara dışarıdan bakmayı reddeder; bu nedenle hiçbir şey diğerinden bağımsız ya da uyumsuz değildir.

Zen, her şeyin bir aradalığına ve aynı zamanda sonsuz anın içinde var olabilme olgusuna dayanan estetik kodlardan oluşmaktadır. Bu anlayış, yaşamın karmaşası içinde gerçeklik algısıyla çelişebildiği gibi, düzenin zaman kavramıyla da uyumsuzluk göstermesine yol açabilir. Zen düşüncesinde zaman; hız, ilerleme, değişim gibi unsurları barındırırken, başlangıcı ve sonu olanla değişmeyi aynı yaşam çizgisi üzerinde bir arada sunmaktadır (Sert, 2022, s. 483). Jöshü'nün ifadesiyle, “Zen, günlük yaşam tarzınızdır. Kapının hangi yöne açılacağı bütünüyle menteşenin ayarlanmasına bağlıdır.” Bu ifade, eylem ve düşüncelerin şekillenme biçiminin daha derin bir şekilde kavranmasına imkân tanımaktadır. Zen anlayışında, düşünsel faaliyetlerin çok daha verimli, huzur verici ve önceki deneyimlere kıyasla daha mutlu bir kişilik kazandırdığı belirtilmektedir (Fromm, 2023, s. 57).

Zazen Uygulaması

Yaşamı olduğu gibi kabul etmenin hayatı kolaylaştıracağına işaret eden bu düşünce, estetik olguların yanı sıra çeşitli biçimsel ve tematik öğelerle desteklenmektedir. Zen düşüncesini içeren öğeler, *zazen* (oturarak meditasyon) ve *śūnyatā* (boşluk) gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Dögen, 2011, s. 11). Zen'de ilk aşama olarak değerlendirilebilecek süreç, düşüncenin dengede tutulmasıdır. Bu durum, bireyin kültürel ve duygusal algılarının yanı sıra bilinçdışı kodlamaları nedeniyle gerçekliği doğrudan deneyimleyememesinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda *zazen*, bireyi dış dünyaya ilişkin düşüncelerinden uzaklaştırmayı sağlayan temel pratiklerden biri olarak öne çıkmaktadır (Süzen, 2023, s. 16).

Suzuki'ye göre, *zazen* sırasında bilinç her zaman nefesi izler. Nefes alındığında hava iç dünyaya, verildiğinde ise dış dünyaya yönelir. İç ve dış dünya sonsuz ve sınırsızdır. Ancak “Ben nefes alıp veriyorum” düşüncesi belirlediğinde, buradaki “ben” fazlalık olarak ortaya çıkar. Aslında “ben” dediğimiz şey, yalnızca nefes alıp verme sürecinde işleyen bir mekanizmadır. Dolayısıyla *zazen* uygulamasında asıl olan yalnızca nefesin hareketidir; fakat birey bu hareketin bilincine varır. Bu farkındalık, bedensel bilincin ötesinde, evrensel sonsuzlukta yer alan doğanın ya da “Buda doğasının” idrak edilmesi anlamına gelmektedir. *Zazen* uygulamasıyla mekânsal ve zamansal düşünceler unutulur, birey içsel yolculuğu ile birlikte anın sahibi hâline gelir. Hakikatte bu uygulama, yalnızca oturmak ve bunun bilincinde olmaktan ibarettir (Suzuki, 2020, ss. 38-39).

Zen düşüncesinin değişmeyen teması, “amacı olmayan bir yaşam” anlayışıdır. Bu yaklaşım, sınırsız anlarda hiçbir yere gitmeme niteliğiyle bireyin iç dünyasını yansıtır. Sisli bir sonbahar sabahında yaprak kokuları, güneş ışığının dans edişi, güvercinlerin

yağmura karşı kanat çırpışları, rüzgârda sallanan bambu ağaçları ya da yalnız duran kayalık figürleri Zen estetiğinde birer yansıma olarak değerlendirilir. Bu ruh hâli, tek başlılık ve dinginlik içerdiğinde “*sabi*” olarak adlandırılır. Eğer bu hâl hüznü ve melankolik bir atmosferde, iddiasız bir güzelliğin parıltısını barındırıyorsa, o an “*wabi*” olarak nitelendirilir (Watts, 1998, s. 230).

Modern dünyada Japonca kelimelerin anlam değişimlerinin yoğunlaştığı 14. yüzyılda, *wabi* sözcüğü Zen geleneği içinde, doğada gezinen ve yaşamını sürdüren kaşifler tarafından yalnızlık ve tek başlılık anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavramı tamamlayan ikinci sözcük olan *sabi*, eskimiş, rengini kaybetmiş veya paslanmış nesnelere için kullanılmaktadır. *Wabi-sabi* kavramı, yaşamda meydana gelen her şeyin geçici olduğunu ve tüm varlıkların kusurlu bir güzelliğe sahip bulunduğunu savunur. Spiritüel bakış açısından *wabi-sabi* sanatı, Zen öğretisiyle doğrudan bağlantılı bir estetik anlayış olarak konumlanmaktadır (Suzuki, 2023, s. 32).

Boşluk (Sunyata) Uygulaması

Zen düşüncesi, varoluşun bütününe estetik normlarını çeşitli biçimsel ve tematik öğeler aracılığıyla taşımaktadır. Bu öğeler arasında en önemlileri yokluk, boşluk ve ıssızlık kavramlarıdır. Bu kavramların tamamlayıcısı niteliğinde olan Zen sanatının bir diğer temel kavramı ise *mu*'dur. *Mu*, varlık ile yokluk arasındaki durumu temsil eder (Sert, 2022, s. 483). Zen düşüncesi, hakikatin doğruluğunu kavramanın yolunu, zihindeki karmaşık çatışmalardan kurtulmayı sağlayan “boşluk düşüncesi” ile mümkün kılar.

Bu bağlamda birey, dünyada var olan her şeyin ve görünen nesnelere aslında birer boşluk olduğunu idrak ettiğinde, herhangi bir varlık arayışı içine girmez. Böylece yaşamın geçici anlardan ibaret olduğunu farkına varır. Varoluşun boşluktan geldiğini ve tekrar boşluğa döneceğini kavradığında ise Zen ile bütünleşir. Bu anlayış, *zazen* uygulamasıyla daha da pekiştirilebilir. Suzuki'ye göre birey, kendi kendini gerçekleştirme sürecinde *zazen* aracılığıyla en yüksek farkındalık makamına ulaşabilir (Suzuki, 2020, s. 142).

Zen düşüncesi, Japonya başta olmak üzere farklı ülkelerde yalnızca felsefi bir öğreti değil, aynı zamanda bir sanat biçimi olarak da yaşamın farklı alanlarına yansımıştır. Zen'in etkilediği sanatlarda, boşluk alanlarının özellikle vurgulanması, bireylere ve katılımcılara düşüncelerini ifade etme imkânı tanır. Bu boşluk, özne-nesne ayrımının ötesinde, her iki unsurun birbiriyle bütünleştiğini ortaya koyar. Bu birlikteliğin en önemli deneyimlerinden biri, Japonya'da ve dünyanın birçok yerinde gerçekleştirilen çay seremonileridir.

Çay seremonilerinin önemi, gündelik yaşamın sadeliği içinde incelikli derinlikleri fark etmeye dayanır. Bu törenler, kimi zaman “hayal evi” ya da “boşluk evi” olarak tanımlanan mekânlarda gerçekleştirilir. Burada boşluk, gündelik yaşamda eksik kalan yönlerin hayal gücüyle tamamlanmasını ve içsel güzelliklerin fark edilmesini mümkün kılar. Çay seremonileri, Zen düşüncesinin yaşam içindeki naif ve estetik boyutunun güçlü bir temsilidir (Süzen, 2023, s. 17).

Zen Felsefesinin Sinema Sanatındaki İzleri

Minimalizmin temelinde, “az ile özü anlatmak” ilkesi bulunmaktadır. Bu yönüyle minimalizm, Zen düşüncesiyle örtüşmektedir. Minimalizm, birçok yönetmenin anlatı yapısını kurarken “sadelik” arayışından doğmuş bir kavram olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla minimalist eserler veren yönetmenlerin filmlerinde Zen düşüncesinin izlerini bulmak mümkündür. Minimalizm, farklı sanat alanlarında olduğu gibi sinemada da kendine özgü bir anlatım biçimi geliştirmiştir. Bu yaklaşım, en az imkân ve en sade malzemeyle sinema üretimini hedeflerken, abartı ve gösterişten kaçınan yalın bir sinema dili benimsemektedir. Zamanla kendine ait bir anlatı yapısı oluşturmaya rağmen, minimalizmin bir sanat akımı mı yoksa yalnızca sinemasal bir tarz mı olduğu konusunda kesin bir uzlaşma sağlanamamıştır. Bununla birlikte, minimalizmin diğer sanat akımları gibi toplumsal, sosyal ve teknolojik dönüşümlerin etkisiyle ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Minimalizmi günümüze taşıyan en önemli unsurlar ise gerçekçilik, nesnellik, işlevsellik ve sadeliktir (Kaya, 2011, s. 18).

Zen düşüncesinin minimalist sinema üzerindeki etkileri ilk olarak Japon yönetmenlerde görülmektedir. Japon sinemasının önde gelen isimlerinden Yasujiro Ozu, ana akım sinemanın temel kurallarını benimsememiş, kendi anlatı tarzını yaratma yoluna gitmiştir. Batılı yönetmenlerin yapısöküm yoluyla ulaştığı anlatım biçimi, Ozu için Zen estetiğiyle bütünleşmiş doğal bir üslup olarak karşımıza çıkar. Ozu’nun sinema tekniği, Zen düşüncesindeki boşluk, eksiltme ve kusur kavramlarıyla uyum göstermektedir. Sürekli bir sadeleştirme çabasıyla biçim ve anlatı ilişkisini kuran Ozu’nun filmleri, Zen estetiğinin sinemadaki arketiplerine sıkça rastlanan örneklerdir (Sert, 2022, s. 488). Ozu’nun özellikle 1930’larda çektiği *Woman of Tokyo* (1933), *I Was Born, But...* (1932) ve sonrasında *Tokyo Monogatari* (1952) adlı filmleri, Zen kültürünün temel öğeleri olan sadelik ve dinginliği güçlü bir şekilde yansıtır. Daha az gösterilenin aslında daha çok şey ifade ettiği anlayışını benimseyen bu filmler, sade bir anlatım dili aracılığıyla hayatın gerçekliğini ve sadelikten doğan samimiyeti seyirciye aktarmaktadır (Dağas, 2018, s. 38).

Zen estetiğinin sinemadaki yansımalarını ortaya koyan bir diğer yönetmen ise Robert Bresson’dur. Bresson’un filmleri, insan ruhunu ön plana çıkarmasıyla dikkat çeker. Anlatının süreksizliği, boşluk ve yokluk temalarının öne çıkarılması, oyunculukta aşırılıklardan kaçınılması ve anlatımın sadeleştirilmesi Bresson sinemasının başlıca özelliklerindedir. Bu yönleriyle Bresson, farklı bir kültürel bağlama sahip olmasına rağmen, Zen düşüncesiyle özsel bir ilişki kurmaktadır. Onun başyapıtlarından biri kabul edilen *Au Hasard Balthazar* (1966), bir eşeğin yaşamı üzerinden insan hayatına dair sorgulamalar sunarken, Zen düşüncesindeki “hayvan doğası”na göndermelerde bulunmaktadır (Süzen, 2023, s. 26).

Ozu’nun minimalist sinemasını keşfetmeye ilgi duyan yönetmenlerden biri de Yeni Alman Sineması’nın öncülerinden Wim Wenders’tir. Wenders, 1980’lerde Tokyo’ya giderek ustası kabul ettiği Ozu’nun filmlerindeki sadelik ve gündelik yaşam kültürünün izlerini araştırmış ve bu süreçte *Tokyo-Ga* (1985) filmini çekmiştir. Filmin görsel dili, zamansallığı simgeleyen tren görüntüleriyle örülmüştür. Ayrıca Ozu’nun

mezar taşında Zen felsefesinde “hiçlik” anlamına gelen *mu* kavramının yazılı olması, Wenders’in de Zen felsefesinin hiçlik öğretisi üzerine düşünmesine vesile olmuştur. Wenders’e göre Ozu’yu “usta” yapan şey, filmlerinde karşılaşılan nefes kesici gerçeklik ve sadelik duygusudur. *Tokyo-Ga* filmi de Wenders’in, sinemasını şeffaf göstergelerle dünyaya yansıtma çabasını ve önceki bir ustanın mirasına duyduğu bağlılığı göstermektedir (Usubütün, 2016, ss. 95-97). 1950’lerde Ozu, Bresson ve diğer yönetmenlerin filmlerinde görülen minimalizm, 1960’lı yıllarda modern sinemanın güçlü bir eğilimi hâline gelmiş; modernizmin gerilemesinden sonra bile 1990’larda Jim Jarmusch, Aki Kaurismäki, Béla Tarr, Abbas Kiarostami gibi auteur yönetmenlerin filmlerinde minimalizmin izleri varlığını sürdürmüştür (Sivas, 2013, s. 12).

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde tasarlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmanın odağını Wim Wenders’in 2023 yapımı *Perfect Days* (Mükemmel Günler) filmi oluşturmaktadır. Film, Zen düşüncesi bağlamında incelenmiş ve gündelik yaşam estetiğine ilişkin felsefi bir perspektif sunma potansiyeli değerlendirilmiştir.

Araştırmanın temel amacı, Zen felsefesinin hangi ilkelerinin filmdeki karakterlerin yaşam tarzı, gündelik rutinleri ve sosyal ilişkileri üzerinden sinematografik olarak yansıtıldığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışmada **tematik analiz** tekniği kullanılmıştır. Tematik analiz, belirli sahnelerden, diyaloglardan ve görsel anlatı unsurlarından yola çıkarak Zen felsefesine ait temel kavramların nasıl temsil edildiğini sistematik biçimde ortaya çıkarmaya olanak tanımıştır.

Analiz süreci şu aşamalardan oluşmuştur:

1. **Sahne Seçimi:** Öncelikle film, ayrıntılı bir şekilde izlenmiş ve Zen felsefesiyle doğrudan veya dolaylı biçimde ilişkilendirilebilecek sahneler belirlenmiştir.
2. **Kodlama ve Kavramlaştırma:** Belirlenen sahneler, Zen düşüncesinin kavramları (örneğin *zazen*, *sunyata* [boşluk], *mu*, *wabi-sabi*) dikkate alınarak kodlanmıştır. Kodlama süreci, sahnelerin hem diyalogları hem de görsel anlatı öğeleri üzerinden gerçekleştirilmiştir.
3. **Tematik Çözümleme:** Kodlanan veriler bir araya getirilerek Zen düşüncesinin temel unsurlarını yansıtan temalar oluşturulmuştur. Bu temalar, karakterin gündelik yaşam pratikleri, doğayla kurduğu ilişki ve minimalist yaşam tarzı üzerinden değerlendirilmiştir.
4. **Yorumlama:** Ortaya çıkan temalar, Zen felsefesinin estetik ve varoluşsal boyutlarıyla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Böylece filmde sunulan felsefi derinlik, bireyin kendini gerçekleştirme süreci ve gündelik yaşamın estetiği bağlamında ele alınmıştır.

Bu yöntemsel yaklaşım, filmin yalnızca anlatı düzeyinde değil, aynı zamanda görsel ve estetik yapısı üzerinden de analiz edilmesine olanak tanımıştır. Böylelikle *Perfect Days* filmi, Zen felsefesinin sinema aracılığıyla nasıl temsil edildiğini anlamak için bir örnek olay (case study) niteliği kazanmıştır.

Zen Felsefesi Işığında *Mükemmel Günler*

1970'li yılların Yeni Alman Sineması'nın önde gelen isimlerinden Wim Wenders'in son filmi *Perfect Days* (*Mükemmel Günler*), 2023 yılında çekilmiş olup Tokyo'da tuvalet temizleyicisi olarak çalışan Hirayama'nın gündelik yaşamından ve karşılaştığı insanlarla kurduğu ilişkilerden kesitler sunmaktadır. Filmin senaryosu, Wenders tarafından Takuma Takasaki ile birlikte kaleme alınmıştır.

Wim Wenders, 1970'lerde Yeni Alman Sineması'nın öncülerinden biri olarak tanınmış, zamanla çağdaş sinemanın en önemli yönetmenlerinden biri hâline gelmiştir. *Paris, Texas* (1984) ve *Berlin Üzerinde Gökyüzü* (*Der Himmel über Berlin*, 1987) gibi kültleşmiş yapıtlarının yanı sıra, *Perfect Days* (2023) ile uzun metrajlı film kariyerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Ayrıca *Pina*, *Buena Vista Social Club*, *Toprağın Tuzu* (*The Salt of the Earth*) ve *Papa Francesco: Bir Sözün Adamı* (*Pope Francis: A Man of His Word*) gibi yenilikçi belgeselleriyle de uluslararası alanda dikkat çekmiştir. Wenders, *Tokyo-Ga* (1985) adlı belgeselinde de ifade ettiği üzere, Japon yönetmen Yasujiro Ozu'yu ustası olarak görmekte ve sinema tarihinin en önemli figürlerinden biri olarak kabul etmektedir. Onun sineması özellikle mekân ve yolculuk temalarıyla öne çıkar; mekân, pasif bir arka plan unsuru olmaktan çok, anlatının aktif bir bileşeni hâline gelir. Manzaraları betimlemedeki ustalığı filmlerine görsel bir şiirsellik kazandırır. Wenders'in sinemasında dikkat çeken bir diğer unsur ise planlara olan minimalist yaklaşımıdır (Erdoğan, Arslan, Olcay, 2004, s. 86).

Perfect Days mekânsal ve sinematografik açıdan oldukça zengin bir yapıdadır. Filmde, Tokyo'da yaşayan tuvalet temizleyicisi Hirayama'nın günlük rutinleri aktarılır. Her sabah aynı saatte uyanan Hirayama, tıraş olduktan sonra bitkileriyle ilgilenir; işe giderken kahvesini içer. Çalıştığı tuvaletleri titizlikle, neredeyse bir sanat eserini temizliyormuşçasına özveriyle temizler. Öğle yemeklerinde parklarda sandviç yer, iş çıkışında her gün aynı restorana uğrar, gece ise yatmadan önce kitap okur. Bu tekrar eden rutinler, toplumun ve çevresinin dayattığı yeni heyecan arayışlarının dışında kalarak, sadelik ve dinginlikle sürdürülür. Wenders, bu günlük yaşamı Zen felsefesinin sadelik ve boşluk kavramlarıyla bütünleştirerek naif ve etkileyici bir biçimde sunar.

Ancak filmi farklı kılan, yalnızca Hirayama'nın rutinleri değil, bu rutinleri gerçekleştirirken yaşadığı duygular ve anların canlılığını yakalayabilmesidir. Örneğin, işine ara verdiğinde ya da parkta öğle yemeğini yerken, ağaç dalları arasından süzülen güneş ışıklarını (*komorebi*) huzurlu bir tebessümle izler. Bu sahneler, Wenders'in şu mesajını açıkça hissettirir: Eğer yaptığınız şeyleri özenle yerine getiriyor ve onlardan keyif alıyorsanız, en sıradan rutinlerinizin içinde dahi mutluluğu ve huzuru bulabilirsiniz. Bu yaklaşım, Zen düşüncesinin özünü oluşturan farkındalık ve "anda kalma" öğretisiyle doğrudan ilişkilendirilmektedir.

Görsel 1. Hirayama öğle yemeği sahnesi.

Komorebi Kavramı

Zen felsefesi, hayatın karmaşıklığından uzaklaşarak basit, minimalist ve sade bir yaşam tarzını benimsemeyi önerir (Suzuki, 2020, s. 80). Bu bağlamda filmde ilk kez öne çıkarılan ve önceki bölümlerde de değinilen *komorebi* kavramı (Görsel 2), yalnızca bir kez yaşanabilecek eşsiz bir anı temsil etmektedir. Japonca'da "rüzgârda sallanan yaprakların arasından süzülen ışık oyunu" olarak tanımlanan bu kavram, yaşamın biricikliğini ve "anı yaşamamanın" değerini simgeler (Kaya, 2021).

Perfect Days filminde *komorebi*, Zen felsefesinin farkındalık ve yaşamı özümseme ilkesini sinematografik olarak görünür kılar. Filmin ana karakteri Hirayama'nın dünyaya bakış açısında bu kavramın izleri belirgindir. O, hayatın eşsizliğinin farkında olarak rutinlerini özenle yerine getirir ve çevresini dikkatle gözlemler.

Bu noktada dikkatin yaşamımızdaki rolü önemlidir. İnsanlarla iletişim kurmak, bir şeyi talep etmek ya da sürdürmek, tümüyle dikkat pratiğiyle gerçekleşir. Çevreye dikkat göstermek, hayata anlam katmanın bir yoludur. Ancak günümüz dünyasının yoğunluğu ve sürekli gürültüsü içinde "önemli olanı" hatırlamak giderek zorlaşmaktadır. Gün boyunca pek çok işle aynı anda meşgul olma eğilimi, insan doğasına ne ölçüde uygun olduğu tartışmalı bir duruma işaret etmektedir.

Görsel 2. Komorebi sahnesi.

Hirayama karakteri, günlük rutinlerini yerine getirirken sade ve minimalist bir yaşam tarzı benimsemektedir. Evinin iç mekânına bakıldığında, gereksiz eşyalardan arındırılmış, olabildiğince sade ve estetik bir düzenle tasarlanmış bir alan göze çarpmaktadır. Zen düşüncesinde zaman ve mekânın sadelik ve boşluk üzerinden kurgulanması, insan yaşamının günlük tarzına yansıyan temel bir ilke olarak görülmektedir (Fromm, 2023, ss. 57-58).

Bu bağlamda, söz konusu sahnede (Görsel 3) Hirayama'nın arınmış, yalın ve dingin bir ortamda keyifli bir şekilde kitap okuduğu görülmektedir. Bu durum, Zen estetiğinin gündelik yaşamdaki sadelik ve iç huzurla birleşerek bireyin varoluşuna anlam katma biçimini yansıtmaktadır.

Görsel 3. Hirayama'nın kitap okuma sahnesi.

Zen Bahçeleri

İlerleyen sahnelerde karakterimiz, evinde tekrar görüldüğünde çiçeklerini her gün özenle ve düzenli bir biçimde sulamaktadır (Görsel 4). Japon bahçe sanatında önemli bir yere sahip olan Zen bahçeleri, mekânda yaratılan sessizlik aracılığıyla bireyin farklı bir anlam boyutuna adım atmasını ve aydınlanma sürecini desteklemektedir (Altuntaş ve Nazlı, 2021, s. 1448). Japonların Zen kültürünü benimsemeleriyle birlikte, yaşam felsefelerinde doğallık, sadelik ve Zen inancının bir yansıması olan sembolik öğeler hâkim hale gelmiştir. Zen bahçelerinde hiçbir unsur gelişigüzel yerleştirilmez; her öge, kompozisyonu tamamlayan bir bütünün parçası olarak belirli bir düzen içinde konumlandırılır (Gök ve Bingöl, 2016, s. 85). Bu düzen, yalnızca estetik bir tasarım değil, aynı zamanda felsefi bir anlam taşımaktadır.

Filmdeki sahnede Hirayama, çiçekleriyle güçlü bir bağ kurmuş, onları sulayıp büyütürken adeta yaşam vermektedir. Onlara karşı sergilediği sevecen ve naif tutum, gerçek hayatta bir insanı büyütme ve besleme deneyimiyle eşdeğer bir metafor olarak sunulmaktadır. Bu yaklaşım, Zen düşüncesinin yaşamın en basit pratiklerinde dahi derinlik ve anlam bulunabileceğini vurgulayan estetik anlayışıyla örtüşmektedir

Görsel 4. Hirayama'nın çiçek bahçesi.

Hirayama, her sabah evinden gökyüzüne gülümseyerek çıkar; evinin önündeki otomattan her zaman kahvesini alır, arabasına biner ve eski kaset koleksiyonlarından birini teybine takar. Onun yaşamında her günün ayrı bir müziği vardır: bir gün Patti Smith, ertesi gün Lou Reed çalmaktadır. Temizlik işlerini tamamladıktan sonra hamama gidip duş alır, akşam yemeğini kimi zaman sevdiği bir restoranda yer. Günü ise gece lambası eşliğinde kitap okuyarak sonlandırır. Rüyalarında, gün içinde tekrar ettiği tüm bu rutinleri siyah-beyaz bir şekilde yeniden yaşar (Görsel 5).

Hirayama'nın yaşam anlayışı, şeylere olumsuz bir özenle yaklaşmasına dayanır. O, mükemmel olmayan şeyleri doğal halleriyle kabul ederek onları "mükemmel" kılar. Bunu yaparken neredeyse hiç konuşmaz; sessizlik, sakinlik ve sürekli bir tebessüm onun yaşam biçimini tanımlar. Rutinlerin tekrarlanması, çoğu insan için huzursuzluk ve arayışın kaynağı olurken, Hirayama için bir tür rahatlık kaynağıdır. Onun için tekrar, huzurun bir ifadesidir; bu nedenle rüyalarında bile rutinlerini yeniden yaşar.

Bu yaklaşım, bireyin hayatın merkezinde olmaktan ziyade, yaşamın diğer öğeleriyle uyum içinde var olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda Zen düşüncesinin önemli temsilcilerinden Suzuki, "oluş"un niteliğini şu şekilde tanımlar: Bir iş yaparken zihninizi güvenle o işe yoğunlaştırırsanız, zihniniz bulunduğu düzeyin özelliğiyle bütünleşir; varoluşun niteliği üzerinde yoğunlaştığınızda ise eylem için hazırlanmış olursunuz (Suzuki, 2020, s. 130).

Görsel 5. Hirayama'nın komorebi ile harmanlanmış rüya sahneleri.

Karakter, tüm bu rutinleri yerine getirirken her günü "güzel bir gün" olarak deneyimler. Zen Budizm, güzel bir günü; kendi içinde dingin, derin ve sıradan bir gün olarak tanımlar. Burada önemli olan, sıradanın ve rutinlerin tekrarında saklı olan sıra dışılığı görebilmektir (Han, 2021, s. 36). Bu bağlamda Hirayama, günlük yaşamını

sürdürürken Zen düşüncesinin en temel boyutuyla, yani Buda öğretisinin izleriyle de temas hâindedir (Görsel 6).

Zen ekolünün dayandığı Buda öğretisi, iki kavramla açıklanır: *Dukha* ve *Anitya*. *Dukha*, bireyin arzuladığı şeyleri elde edememesi ya da hoşlanmadığı durumlara maruz kalmasını ifade eder. *Anitya* ise varlığın geçiciliği ve benliğin süreksizliğini anlatır. Ancak Buda öğretisinin asıl vurgusu şudur: Kişi, dünyayı sürekli elde etmeye çalıştıkça daha fazla arayışa sürüklenir; fakat elde etme arzusunu bırakarak dünyaya olduğu gibi tutunmaya başladığında değişimin kaçınılmazlığı açıkça görünür hâle gelir (Watts, 1998, s. 71). Bu yaklaşım, Hirayama'nın yaşam pratiğinde de gözlemlenmektedir. Onun rutinleri, varoluşun geçiciliğini kabullenme ve gündelik hayatın sıradan akışı içinde huzuru bulma anlayışını yansıtmaktadır. Böylelikle karakter, Zen Budizm'in temel felsefesini kendi yaşam biçiminde somutlaştırmaktadır.

Görsel 6. Hirayama'nın Buda sahnesi.

Hirayama karakterinin benimsediği yaşam, fazlalıklardan arındırılmış bir hayattır. Yalnızca sevdiği ve değer verdiği şeyleri korumuş, bunun dışında kalan unsurlara ise yaşamında yer vermemiştir. Karakter, daha iyiye veya daha yeniye ulaşma arayışı içinde değildir; bunun yerine Zen felsefesinde olduğu gibi, yaşamı olduğu hâliyle ve anın sunduklarıyla kabul etmektedir. Bu bağlamda Hirayama'nın seçtiği yol, alternatif ve minimalist bir yaşam tarzının somut bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Görsel 7. Hirayama'nın yeğeniyle olduğu sahne.

Hirayama, kendisini en çok kendi yarattığı sade yaşam alanında "kendisi gibi" hissetmekte ve bundan büyük bir memnuniyet duymaktadır. Bu nedenle her gün aynı şeyleri aynı biçimde yaparak onları bir rutin hâline dönüştürmektedir. Hirayama'nın kendi imkânlarıyla gerçekleştirdiği küçük mutluluklar, modern dünyanın yoğunluğu

içinde yaşayan bizler için de geleceğe dair kaygıları ve sıkıntıları bir anlığına geride bırakmaya yönelik bir davet niteliği taşımaktadır.

Wim Wenders'in şiirsel anlatımıyla adeta bir yaşam manifestosu özelliği kazanan *Perfect Days*, aynı zamanda "ruhu arındıran bir film" olarak da nitelendirilebilir. Filmde Zen felsefesiyle ilişkili kavramlar üzerinden yapılan inceleme, "küçük düşünmenin" ve "şimdinin sunduklarıyla mutlu olabilmenin" değerini ortaya koymaktadır. Tıpkı Hirayama'nın şu sözlerinde ifade ettiği gibi: (Görsel 7) "*Şimdi, şimdidir; gelecek sefer, gelecek seferdir.*"

Sonuç

Bu çalışma, 2023 yapımı *Perfect Days* filmi Zen düşüncesi bağlamında ele alarak, gündelik yaşam estetiğinin sinematografik düzlemde nasıl temsil edildiğini ortaya koymuştur. Tematik analiz yöntemiyle yapılan incelemeler, filmin özellikle gündelik yaşamın sıradan gibi görünen rutinleri aracılığıyla bireyin varoluşsal deneyimine ışık tuttuğunu göstermektedir. Zen düşüncesi, bireyi "anda kalmaya" davet eden öğretisi yapıyla filmde somutlaştırılmış; böylece zamanın akışı içerisinde fark edilmeyen küçük ayrıntıların, bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde temel bir rol oynadığı vurgulanmıştır.

Filmin başkarakteri Hirayama'nın gündelik yaşam rutinleri, kusursuz bir yaşam biçiminin idealize edilmesinden ziyade, hayatın doğal akışına uyum sağlayarak anlam kazanmanın örneğini sunmaktadır. Bu yaklaşım, Zen'in temel kavramları arasında yer alan "boşluk" (*şūnyatā*), "zazen" (meditasyon oturuşu) ve doğayla uyumlu yaşama pratiklerinin sinema aracılığıyla estetik bir düzlemde yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, filmde yer alan ve ilk kez vurgulanan *komorebi* kavramı, Japon estetik geleneğinde doğa ile insan arasındaki ilişkinin incelikli boyutunu temsil etmekte, Zen düşüncesinin görsel ve duygusal bir yansıması olarak dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda, *Perfect Days* filminin, gündelik hayatın basitliği içerisinde saklı estetik ve felsefi derinlikleri görünür kıldığı, bireyin kendi içsel yolculuğunu anlamlandırmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma, Zen düşüncesinin sinematografik temsillerinin, yalnızca bireysel farkındalık ve özgürleşme süreçlerine ışık tutmakla kalmadığını, aynı zamanda sinemanın estetik anlatı olanaklarına özgün bir katkı sunduğunu göstermektedir. Zen'in gündelik yaşamı anlamlandırma biçimi ile sinemanın görsel dili arasında kurulan bu bağ, sinema sanatına farklı bir perspektif kazandırarak kültürel, felsefi ve estetik açıdan zenginleştirici bir rol üstlenmektedir.

Sonuç olarak, *Perfect Days* filmi, Zen düşüncesi ve gündelik yaşam estetiğini iç içe geçiren anlatısıyla, sinema ve felsefe ilişkisine yeni bir açılım sağlamaktadır. Bu çalışmanın, sinema sanatında Zen estetiğinin yansımalarını inceleyen ileride yapılacak araştırmalara teorik ve metodolojik açıdan katkı sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca, filmin sunduğu görsel ve kavramsal çerçevenin, minimalizm, gündelik hayat estetiği ve bireysel farkındalık gibi temaların farklı bağlamlarda incelenmesine de kapı aralayacağı öngörülmektedir.

Financial Support / Finansal Destek

This research did not receive any financial support.

Bu çalışma herhangi bir finansal destek almamıştır.

Kaynakça

- Altuntaş, M. ve Sazlı, K. (2021) "Japon Bahçe Sanatının Dönemsel Gelişimi ve Temel Kompozisyon Unsurları". *Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi*. (64) ss. 1141-1154
- Aygul, Susuz, M. (2024). Zen ve Kelimeler: Zen Geleneğinde Kutsal Metin. *Darulfunun İlahiyat Dergisi*, 35, (1). ss. 211-245.
- Aygül Susuz, M. (2023). Japon Zen Budizminde aydınlanma (Satori): Aşkın bir deneyimin somut ve dünyevi yansımaları. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 64,(2), ss.743-776.
- Burunsuz, M. (2022). Soyut Dışavurumcu Sanat Anlayışında Gelişen "Zen Grubu" Sanatçılarının Eser İncelemeleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (31), ss. 57- 74.
- Bütey, S. (2021)." Her"Filminde "Benlik Tabusu"nun Yıkımı ve Etik Bir İmkan Olarak Satori. *TRT Akademi*, 6(12), ss. 396-425.
- Cook, R. (1991). Angels, Fiction and History in Berlin: Wim Wenders' *Wings of Desire* , *The Germanic Review: Literature, Culture, Theory*, 66,(1), pp. 34-47
- Dağış, T. (2018). *Stranger Than Paradise* filmi üzerine minimalist bir bakış. *Sdü İfade Dergisi*, 1, (2), ss. 36-65.
- Dogen, E. (2023). Shopogenzo zen felsefesinin hazinesi. Gece Kitaplığı.
- Erdoğan, Ş., Olcay, E., Arslan, H. (2004). *Bir Wim Wenders Kitabı*. Es.
- Fromm, E. (2023). *Psikianaliz ve Zen Budizm*. Nurdan Soysal (Çev.), 3. Baskı. Say.
- Gök, A. B., & Bingöl, B. (2016). Zen bahçeleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1), ss. 84-93.
- Han, B.C. (2021). *Zen budizm felsefesi*. Mustafa Özdemir (Çev.), İnsan.
- Kalava, Y. (2024). Psikianaliz ve Zen Budizm. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, 9,(1). ss. 294-302.
- Kaya, İ. (2011). Sinemada minimalizm ve 2000 sonrası Türk sinemasında Minimalist yaklaşımlar. Yayımlanmış Yüksek lisans tezi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, ss. 1-127.
- Kaymak, A. ve Medin B. (2023). Tarihsel süreç bağlamında Sinema Felsefe ilişkisi. *Akademik Sosyal Araştırma Dergisi*, 142, (11), ss. 430-477.
- Kotaman, A. (2014). Wim Wenders'te Ülkeden Ülkeye "Arayış Yolculuk"u. *Marmara İletişim Dergisi*, 12(12), 164-170.
- Kurt, T. (2020). Dünyada çay kültürü ve seramik çay kapları. Yayımlanmış Yüksek lisan tezi. *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*. ss. 1-95.
- Liman, S. A. (2010). "Paris-Texas"tan "Palermo'da Yüzleşme"ye: Zamanın Akışında Wim Wenders Sineması ya da Rock Müzik Eşliğinde "Road Movies. *Kebikeç Dergisi*. (29), ss. 215-231.

- Ocak, E. (2016). Belgesel sinemanın 3 boyutlu olarak dansla karşılaşması : Wim Wenders'in *Pina* Belgeselindeki maceralararasılık. *Folklor Edebiyat Dergisi*, 22, (86), ss.157-164.
- Önal, Ö. (2020). Olgunlaştırma yöntemleri yönünden Zen bilgeleri ve Nasreddin hoca arasındaki paralellikler. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13, (32), ss.1441-1450.
- Özdemir, İ. S. (2024). Buda'nın kalbi: Zen estetiğinde doğanın anlamı ve çay töreni. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, Türkiye-Japonya Diplomatik İlişkilerinin 100.Yılı Özel Sayısı, ss. 347-357.
- Sert, B. (2022). Zen Düşüncesinden Ozu Sinemasının Arketiplerine. *İmgelem Dergisi*, 6, (11), ss. 477-500.
- Sivas, Gülçür A. (2013). Sinemada Minimalizm: Yankesici Üzerine Bir Değerlendirme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (18), ss. 10-19.
- Sivas, Gülçür, A. (2016). Sinemada analitik minimalizm örneği : *Gece*. Intermedia International E- Journal, 3, (4), ss.1-11.
- Sözen, M. F. (2009). Minimal Sinema Anlatısı ve Bunun Türk Sinemasındaki İzduşümleri. *Akdeniz Sanat*, 2, (3), ss. 79-92.
- Suzuki, D. T. (1997). *Zen budizm D.T Suzuki' den seçme yazılar*. İlhami Güngören. (Çev.) 3. Baskı. Yol.
- Suzuki, N. (2023a). *Kusurdaki bilgelik wabi-sabi Japonların kusurları sevebilme sanatı*. Başak Çalıkkaş (Çev.), Nepal.
- Suzuki, S. (2020). *Zen zihni başlangıç zihnidir*. Cem Şen. (Çev.), Klan.
- Süzen, R. (2023). Zen düşüncesi ve Robert Bresson sinemasında tinsel olanaklılık: " Rastgele Balthazar". *Akdeniz Sanat Dergisi*, 17, (31), ss. 9-30.
- Usubütün, S. (2016). Wenders'in imgeler dünyasına " Tokyo-Ga" üzerinden yolculuk. *Sekans Dergisi*, 3, ss. 94-104.
- Ültay, E., Akyurt, H., Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), ss.188 201.
- Varga, D. (2008). The Diary Films of Wim Wenders, *Quarterly Review of Film and Video*, 26,(1), pp. 20-27.
- Watts, A. (1998). *Zen yolu, Zen budizm'in ilkeleri*. Sena Uğur (Çev.), Şule.
- Yalçın, İ. (2021). Çağdaş anlatı sinemasında yolculuk izleği ve yabancılaşma bağlamında Wim Wenders'in yol filmleri üçlemesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans tezi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, ss. 1- 237.